

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

OP Ryhmä kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja pyytää kunnioittaen, että alla olevat OP Ryhmän esiin tuomat asiat otetaan huomioon lain jatkovalmistelussa.

Uuden tietosuojalain soveltamisala jää valitettavasti erittäin epäselväksi ja hankalasti tulkittavaksi ilmaisujen ”soveltuvien osien ja lukuun ottamatta” sekä lukuisten pykäläviittausten takia. Ehdotamme, että lauserakennetta selvennettäisiin ja osa pykäläviitauksista kirjoitettaisiin mahdollisuuksien mukaan auki. Tavoitteena tulisi olla, että lukija pystyisi saamaan yleiskäsityksen lain soveltamisalasta ilman, että hän joutuu perehtymään laajasti muihin säädöksiin.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Luvussa täsmennetään käsittelyn oikeusperusteita yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Kohdassa ”Nykytilan arviointi” (s. 103-104) on kuvattu sitä, miten aiemmin henkilötietolaissa ollut konsernisuhde käsittelyperusteena korvautuu jatkossa rekisterinpitäjän oikeutetun edun perusteella. Työryhmän mukaan tietosuoja-asetus ei mahdollista jatkossa vastaavan käsittelyperusteen kirjoittamista tietosuojalakiin. Vaikka asiaa onkin selvitetty edellä mainitussa kohdassa, asian merkittävyyden vuoksi olisi kuitenkin toivottavaa, että myös hallituksen esitysluonnoksen 2 lukua koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa tuotaisiin asia esiin esim. viittaamalla aiempaan selvitykseen.

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

OP pitää erittäin kannatettavana työryhmän esitystä siitä, että vakuutusyhtiöiden harjoittamaa voimassa olevaan henkilötietolakiin perustuvaa käytäntöä on mahdollista jatkaa. Vakuutusliiketoiminnan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että arkaluonteisten tietojen kuten terveydentilatietojen ja rikostuomioihin liittyvien tietojen, käsittelyä voidaan jatkaa vakuutustoiminnassa kuten nykyisin.

OP:n käsityksen mukaan riittävä vaikutustenarviointi on tehty jo osana kansallista lainsäädäntömenettelyä, eikä erityistä pakollista 35 artiklan mukaista vaikutustenarviointimenettelyä ole siten enää tarpeen liittää tämän käsittelyperusteen yhteyteen (vrt. s. 56 taulukon ehdotus ”Voitaisiin harkita myös vakuutusyhtiöiden osalta suojatoimena”). Kuten 5 pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on tuotu hyvin esille, vakuutustoiminta on yksityiskohtaisesti säänneltyä ja luvanvaraista toimintaa, jolloin rekisteröityjen oikeudet tulevat riittävästi suojatuksi.

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

15 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla näkemyksemme mukaan 15 vuotta.

15-vuotias voi luottolaitoslain mukaan avata itse tilin omille työansioilleen ja päättää kyseisten varojen käytöstä. Tällöin myös tietoyhteiskunnan palvelujen ostaminen omilla varoilla ilman vanhempien lupaa on mahdollista. Sama ikäraja helpottaisi käytännössä säännösten soveltamista.

Ikärajan määrittäminen on käytännössä erittäin haastavaa. Lisäksi rekisterinpitäjän saattaa olla käytännössä mahdotonta selvittää luotettavasti lapsen todellinen ikä, ellei käyttäjiä tunnisteta ja todenneta vahvasti. Vahva sähköinen tunnistusväline on kuitenkin yleensä vasta täysi-ikäisillä. Korkea ikäraja voi houkutella alaikäistä käyttäjää antamaan väärän tiedon iästään.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

OP kannattaa suullista käsittelyä asianosaisen oikeusturvan takaamiseksi mietinnössä esitetyillä perusteluilla.

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

Tietosuojalaissa on paljon valvontaviranomaisia koskevia säännöksiä. Säännösten suuren määrän vuoksi ne saattaisi olla tarkoituksenmukaista siirtää kokonaan omaan lakiinsa.

17 § 3 momentissa ehdotettu tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus asumiseen käytetyssä tilassa on aiheellinen esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa kotitiloissa sijaitsevaa etätoimisto (työhuone tms.) on työkäytössä ja kuuluu täten rekisterinpitäjän toimintaan. Tarkastuksesta voi kuitenkin aiheutua mittavia haittoja kotitaloudelle ja sivullisille, erityisesti perheenjäsenille. 17 § 4 momentissa tulisi edellyttää, että tarkastus ei saa aiheuttaa myöskään sivullisille tarpeetonta haittaa tai kustannuksia.

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

-

Tulisiko yleisen tietosuojasetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

kyllä

Perustelut

OP kannattaa hallinnollisten sakkojen kohdistamista myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin ja yhtyy TATTI-työryhmän mietinnöstä ilmeneviin asiaa kannattaneiden jäsenten esittämiin perusteluihin.

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

-

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

-

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suojaustoimista

Riittävien ja laadukkaiden tietojen saaminen tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten 31 § mukaisesti on olennainen osa Suomen kansainvälistä menestystä. Yhteiskunta on entistä tietointensiivisempi, ja informaation saata-vuus auttaa

kehittämään parempia, turvallisempia ja kustannustehokkaampia palveluita. Esimerkiksi tietoturva on nähty yhtenä mahdollisena toimialana, joka voi auttaa Suomea pärjäämään kiristyvässä kansainvälisessä kilpailussa. Tietosuojalain tulisi helpottaa mahdollisimman laajaa tietojen saatavuutta ilman, että rekisteröityihin kohdistuva riski kasvaa tai että tietojen kerääminen muodostuisi liian hankalaksi tai mahdottomaksi. 31 §:n mukaiset edellytykset palvelevat hyvin edellä mainittua tietojen saatavuutta. OP siten kannattaa 31 §:n mukaista sääntelyä.

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevan käsittelyn yhteydessä tutkimustarkoituksia tai tilastointia varten ehdotetaan pakollista 35 artiklan mukaista vaikutusarviointia. 35 artiklassa vaikutusarvioinnin tarpeellisuus lähtee aina riskiperusteisesta arvioinnista. Näkemyksemme mukaan tässäkin tapauksessa vaikutusarvioinnin tarpeellisuus tulisi arvioida käsittelyn sisältämän riskin perusteella, eikä vaikutusarvioinnin suorittamista tulisi säätää pakolliseksi kaikissa tilanteissa, kuten nyt 32 §:ssä ehdotetaan. Esitys poikkeaa 35 artiklan mukaisesta menettelystä ja lisää tarpeettomasti rekisterinpitäjän hallinnollista taakkaa.

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

OP kannattaa esitettyä 29 §:n mukaista henkilötunnuksen käsittelyä ja pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että henkilötunnuksen käsittelyä koskeva pykälä on saman sisältöinen kuin se on voimassa olevassa henkilötietolaissa.

Kannatamme myös työryhmän esitystä siitä, että 30 §:n mukaan käsittelystä työsuhteen yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä noudatetaan sitä, mitä voimassa olevassa laissa yksityisyyden suojassa työelämässä säädetään.

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

-

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

Muut kommentit työryhmän mietinnöstä

Yleisinä huomioina toteamme, että vaikka TATTI-työryhmän työmäärä ollut valtava, työryhmän mietintö on hyvin perusteellisesti laadittu ja esitys on myös jäsennelty, mikä helpottaa esityksen lukemista. Avoimeksi jääneet asiat on nostettu selkeästi esille. Työmäärän kokoon nähden mietintö on varsin selkeä ja lakiehdotuksen laatu on hyvä.

Esityksessä on kuvattu sääntelyn yritysvaikutuksia sivulla 134 todeten, että ”Tällä esityksellä ei ole merkittäviä yritysvaikutuksia. Yritysvaikutukset seuraavat pääasiassa yleisestä tietosuojasetuksesta”. Kyseinen lause antaa väärän mielikuvan siitä, että tietosuoja-asetuksella ja sen saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä ei olisi merkittäviä vaikutuksia yritykselle. Tietosuojasetuksen voimaantulo ja sen mukanaan tuomiin uusiin velvollisuuksiin varautuminen, mukaan lukien vanhojen järjestelmien saattaminen lain mukaisiksi ja prosessien päivittäminen, on yrityksille erittäin merkittävä kustannus, joka tulisi tuoda selvemmin esille yritysvaikutuksia koskevassa osiossa. Koska tietosuoja-asetusta sovelletaan laaja-alaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn toimialasta riippumatta, ovat vaikutuksen senkin vuoksi erittäin suuret.

Vaitiolo-velvollisuutta käsittelevään 34 §:n on lisätty vaitiolo-velvollisuuden kohteeksi liike- ja ammattisalaisuudet. Asiaa ei kuitenkaan ole mitenkään avattu tai perusteltu pykäläkohtaisissa perusteluissa. Pyydämme tältä osin täydentämään perusteluita.

Tietosuojalautakunnan lupiin perustuvat rekisterit

Rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvä henkilötietojen käsittely on aiemmin perustunut tietosuojalautakunnan myöntämään lupaan. Tietosuojalautakunnan lakkauttaminen merkitsee kyseisten lupien loppumista. Kyseisillä rekistereillä on suuri merkitys pankki- ja vakuutustoiminnassa. Mietinnössä todetaan sivulla 39, että käsittelystä tulisi säätää sektori-kohtaisessa lainsäädännössä ja että työryhmän mielestä olisi perusteltua, että lupien mukainen käsittely voisi jatkua yleisen tietosuojasetuksen tullessa sovellettavaksi. OP pitää tärkeänä sitä, että asia huomioidaan pikaisesti sektorikohtaisessa lainsäädännössä, jotta käsittely voisi jatkua käytännössä saumattomasti ilman, että käsittelyä joudutaan välillä keskeyttämään tai joudutaan tilanteeseen, jossa käsittelylle ei ole löydettävissä perustetta lainsäädännöstä. Pyydämme siten kiirehtimään asian valmistelua asianomaisissa ministeriöissä.

Muut erityislainsäädännössä huomioitavat asiat

Esitetyn tietosuojalain lisäksi henkilötietojen käsittelystä säädetään sektorikohtaisessa erityislainsäädännössä. Kyseisten säädösten päivittäminen on vasta alkamassa. Henkilötietojen käsittelyä tulee pankki- ja vakuutustoiminnassa pystyä jatkamaan tietosuojasetuksen voimaantulon jälkeen samassa laajuudessa kuin aikaisemminkin. Tähän liittyviä tärkeitä erityislainsäädännössä huomioitavia asioita ovat mm. seuraavat asiat:

- Tietojen vaihto yritysryhmän sisällä

Finanssialaa koskevissa erityislaeissa on mahdollistettu pankki- ja vakuutuslainsäädännön alaisten tietojen luovuttaminen tietyin edellytyksin. Pankki- ja vakuutuslainsäädännön alainen tieto kattaa myös henkilötiedot. Jatkossa on tärkeää turvata finanssialaa koskevassa erityislainsäädännössä tietojen käsittely konsernin, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tai muun taloudellisen yhteenliittymän sisällä samassa laajuudessa kuin miten sitä on voitu toteuttaa tähänkin saakka. Samalla tulee varmistaa, että yritysten yhteenliittymät, kuten samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvat yritykset sekä talletuspankkien yhteenliittymistä annetun lain mukaiset yhteenliittymät, rinnastetaan konsernirakenteisiin tietosuoja-asetuksen soveltamisen osalta. Alla olevat säännökset ovat esimerkkejä finanssialan erityislainsäädännöstä:

- o Luottolaitoslain 15 luvun 15 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta samaan konsolidointiryhmään, rahoitus- ja vakuutusryhmittymään tai yhteenliittymään kuuluvalla yritykselle.
- o Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain 33 §:n mukaan ryhmittymään kuuluvalla yrityksellä on oikeus antaa salassa pidettäviä tietoja toiselle ryhmittymään kuuluvalla yhteisölle asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä ryhmittymän riskienhallintaa varten.
- o Vakuutusyhtiölain 30 luku 3 § 10-kohdan mukaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla yritykselle voidaan luovuttaa salassapitovelvollisuuden alaisia tietoja asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia, ryhmävalvontaa sekä riskienhallintaa varten. Tietojen luovutus on mahdollista myös samaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvalla yritykselle markkinointia sekä asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista varten.

- Terveystietoihin perustuva automaattinen päätöksenteko ja profilointi

Kansallisessa erityislainsäädännössä tulee mahdollistaa automaattinen päätöksenteko ja profilointi tarvittaessa laajuudessa vakuutusyhtiöille myös terveystietojen osalta. Digitalisoitua liiketoimintaa siirtää esim. hakemuksiin ja korvauksiin perustuvaa päätöksentekoa yhä useammin automaattiseksi prosessiksi. Vakuutusyhtiöillä päätöksentekoon liittyy hyvin usein terveydentilätietojen käsittely. Automatisoitu päätöksenteko tulisi olla mahdollista vakuutusyhtiöille myös ilman asiakkaan suostumusta esim. lakisääteisissä vakuutuslajeissa, joita koskee oma erityislainsäädäntönsä.

- Rekisteröidyn tarkastusoikeuden rajoittaminen

Rekisteröidyn tarkastusoikeutta on mahdollista rajoittaa artiklan 23 d-kohdan mukaisesti silloin, kun tietoja käsitellään rikosten ennalta estämiseksi, tutkimiseksi, paljastamiseksi, syyttämiseksi tai seuraamusten täytäntöönpanemiseksi. Tällaisia käsittelyperusteita ja tietoja ovat pankki- ja vakuutuslainsäädännössä esimerkiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi hankitut ja käsitellyt tiedot sekä vakuutuspetosten estämiseksi ja selvittämiseksi hankitut ja käsitellyt tiedot. Tietojen paljastaminen vaikeuttaa huomattavasti näiden rikosten ehkäisemistä ja selvittämistä.

Myös profiloinnin osalta tarkastusoikeutta on syytä täsmentää. Profilointi voi ptää sisällään myös yritysten liikesalaisuudeksi luokiteltavaa aineistoa (esim. profiloinnin parametrit). Yksityiskohtaisen tarkastusoikeuden ulottaminen esim. luottokelpoisuuden arviointia kuvaavaan prosessin saattaa johtaa siihen, että samalla paljastetaan yrityksen liikesalaisuuksia. Tarkastusoikeus pitää siten ulottaa vain profiloinnin lopputulokseen eikä siihen sisältyviin yksityiskohtaisiin parametreihin tai prosesseihin.

Wennberg Satu
OP Ryhmä - OP Edunvalvonta